

## גאוגרפיה

- מיקוד משותף לשאלונים בגאוגרפיה:**
- 057203 – ארץ-ישראל והמזרח התיכון, 2 יח"ל,  
 057106 – גאוגרפיה חבלית וגאוגרפיה נושאית, 1 יח"ל,  
 057202 – גאוגרפיה חבלית וגאוגרפיה נושאית, 2 יח"ל,  
 057102 – חבל ארץ שלא נלמד, 1 יח"ל

### שים לב!

להלן פירוט החומר שממנו יחוברו שאלות במבחן.

תכנית הלימודים בגאוגרפיה מעודכנת לשנת תשס"ז.

### שים לב:

בשאלונים 057203, 057106, 057202, 057102 מותר להשתמש באטלסים האלה בלבד:

- (1) אטלס אוניברסיטאי חדש. פרופ' מי ברור, הוצאת יבנה, 1993 ואילך.
- (2) אטלס כרטא – פיזי, מדיני, כלכלי, חברתי. פרופ' א' שחר, הוצאת כרטא, 1993 ואילך.
- (3) אטלס כרטא אוניברסלי. פרופ' א' שחר, הוצאת כרטא, 2007.

בשאלון 057203 מותר להשתמש גם באטלסים האלה:

- (1) אטלס ישראל החדש. הוצאת המרכז למיפוי ישראל, 1995 (בפרק הראשון – גאוגרפיה של ארץ-ישראל, תכנית הלימודים הישנה).
- (2) אטלס ישראל החדש – האטלס הלאומי. הוצאת המרכז למיפוי ישראל והאוניברסיטה העברית בירושלים, 2008 (בפרק השני – גאוגרפיה של ארץ-ישראל, תכנית הלימודים החדשה "גיאוגרפיה ופיתוח הסביבה").

**הערה:** חלק מהשאלונים יכללו נספחים ובהם איורים מסוגים שונים.

שים לב: ראה המשך בעמוד הבא.

**גאוגרפיה של ארץ-ישראל – תכנית הלימודים הישנה**

- הערות:**
- באחת השאלות ייכלל טקסט קצר;
  - באחת השאלות יהיה מדרש תמונה;
  - אחת השאלות תתבסס על מאמר מהספר **תמורות בגיאוגרפיה של ישראל: גלעין ושוליים**;
  - אחת השאלות תתבסס על אטלס ישראל החדש, **מהדורת 1995**.
- א. גאוגרפיה רגיונלית של אחד מהאזורים האלה: שפלת יהודה, הערבה.  
 ב. תיירות.  
 ג. תחבורה וסביבה.  
 ד. התפתחות אחת הערים הגדולות בישראל והגאוגרפיה שלה.  
 ה. אקלים.  
 ו. שימושי קרקע.  
 ז. מאפיינים פיזיים של תופעות נוף ייחודיות לישראל.  
 ח. מבין המאמרים בספר **תמורות בגיאוגרפיה של ישראל: גלעין ושוליים**, ששמותיהם פורסמו בתחילת שנת הלימודים בחוזר מפמ"ר תשס"ט/1 לחטיבה העליונה, תישאל שאלה המתבססת על אחד מן המאמרים האלה:
- "התברגנות שכונות בערי ישראל", ע' גונן.
  - "תפיסת גרעין-שוליים לאומיים", א' שחר.

**גאוגרפיה של ארץ-ישראל – תכנית הלימודים החדשה, "גיאוגרפיה ופיתוח הסביבה"**

- המיקוד מתבסס על תכנית הלימודים החדשה "גיאוגרפיה ופיתוח הסביבה". התכנית נמצאת גם באתר האינטרנט של מפמ"ר לימודי הגאוגרפיה בכתובת: [www.education.gov.il/geographya](http://www.education.gov.il/geographya)  
 התכנית נמצאת בקטגוריה "תכניות לימודים" בשם "גיאוגרפיה ופיתוח הסביבה, י-י"ב".
- הערות:**
- באחת השאלות ייכלל טקסט קצר;
  - באחת השאלות יהיה מדרש תמונה;
  - אחת השאלות תתבסס על "המקראה האינטרנטית לבגרות", שנמצאת באתר האינטרנט של מפמ"ר לימודי הגאוגרפיה;
  - אחת השאלות תתבסס על אטלס ישראל החדש – האטלס הלאומי, **מהדורת 2008**.
- א. שינויים במבנה הבסיס הכלכלי של ישראל.  
 ב. תמורות בענפי התעשייה ובמיקום מפעלים.  
 ג. מים.  
 ד. תחבורה יבשתית.  
 ה. מאפיינים דמוגרפיים של אוכלוסיית מדינת ישראל.  
 ו. איכות הסביבה ופיתוח בר-קיימא.  
 ז. שימושי קרקע.  
 ח. השאלה מאטלס ישראל החדש – האטלס הלאומי (מהדורת 2008), תתייחס למפה אחת או יותר מבין המפות שבעמודים 58-69.  
 ט. בבחינה תיכלל שאלה המתבססת על אחד מן המאמרים האלה, שנמצאים באתר האינטרנט של מפמ"ר לימודי הגאוגרפיה:
- "משק ההדרים היהודי בארץ-ישראל במאה ה-20", מ' דודזון.
  - "מפעלי קק"ל לפיתוח הנגב ויישובו במדינת ישראל", ד' גורן.

**שים לב:** המאמרים נמצאים באתר האינטרנט של מפמ"ר לימודי הגאוגרפיה, בתוך: "המקראה האינטרנטית

### גאוגרפיה של המזרח התיכון

- א. סוריה – האוכלוסייה והמערך היישובי.
- ב. חשיבותו הבין-לאומית של המזרח התיכון.
- ג. תהליכי עיור.
- ד. אוכלוסייה – דמוגרפיה, הגירה ותפרוסת.
- ה. הובלת נפט.
- ו. איכות הסביבה.

מבין המאמרים בספר **המזרח התיכון בפתח המאה ה-21: מבחר מאמרים בגיאוגרפיה לחטיבה העליונה**, ששמותיהם פורסמו בתחילת שנת הלימודים בחוזר מפמ"ר תשס"ט/1 לחטיבה העליונה, תישאל שאלה המתבססת על אחד מן המאמרים האלה:

- "נשים במזרח התיכון בפתח המאה ה-21 – תהליכי שינוי ואתגרים", א' פרניה.
- "התיעוש בערב הסעודית – סיפור הצלחה בלב העולם המוסלמי", ק' שליפהקה.

### גאוגרפיה חבלית וגאוגרפיה נושאית

#### ארצות-הברית

- א. גאוגרפיה רגיונלית של מזרח ארצות-הברית.
- ב. מקורות אנרגיה.
- ג. גאוגרפיה של שתיים מן הערים האלה: לוס-אנג'לס, מיאמי, דאלאס, בוסטון.

#### ארצות-הברית הבתר-תעשייתית

השאלות יחוברו מהספר **גיאוגרפיה של ארצות-הברית הבתר-תעשייתית**, בעריכת ח' סורקיס, א' רפ ות' שחר, הוצאת האגף לתכניות לימודים, משרד החינוך והתרבות, 1993, מהפרקים האלה: מהחלק הראשון של הספר:

- פרק 3: תעשייה ותעסוקה בארצות-הברית בעידן הבתר-תעשייתי.
  - פרק 4: תמורות בחקלאות בארצות-הברית בעידן הבתר-תעשייתי.
- מהחלק השני של הספר:
- פרק א: שיקגו – אבטיפוס של העיור התעשייתי בארצות-הברית.
  - פרק ד: אתגר הסובב הפיזי.

#### מערב אירופה לקראת המאה ה-21

השאלות יחוברו מהספר **מערב אירופה לקראת המאה ה-21**, בעריכת ח' סורקיס וא' רפ, הוצאת האגף לתכניות לימודים, משרד החינוך, התרבות והספורט, 1998, מהפרקים האלה: מהחלק הראשון של הספר:

- פרק 5: אנרגיה – משברים ותמורות.
  - פרק 9: תמורות בחקלאות והשפעתן על הנוף הכפרי.
- מהחלק השני של הספר:
- פרק ו: הולנד – היוצרות "עיר הטבעת" – רנדשטט.
  - פרק ז: ספרד ופורטוגל – מדינות בתהליכי פיתוח מואצים.

שים לב: ראה המשך בעמוד הבא.

### העולם המתפתח (העולם השלישי)

- א. אוכלוסייה ודמוגרפיה.
- ב. חקלאות.
- ג. גלובליזציה וקשרי גומלין בין-לאומיים.

### יישובים עירוניים

- א. מבנה העיר ודגמי ערים.
- ב. ערים קדומות.
- ג. תהליך העיור במדינות שונות.
- ד. גידול ערים.

### גאוגרפיה כלכלית

- א. תחבורה.
- ב. גורמי מיקום של תעשיות בעבר ובהווה.
- ג. חקלאות של גידולי מזון.

### גאולוגיה

- א. ניתוח חתך גאולוגי (זיהוי תהליכים וסידורים).
- ב. מקורות אנרגיה מסוגים שונים – תפרוסת והיווצרות.
- ג. סוגי סלעים והיווצרותם.

### גאומורפולוגיה

- א. נהרות (כולל פעילות האדם).
- ב. צורות נוף ועיצובן באזורים מדבריים.
- ג. עיצוב חופי.

### אקלים

- א. תופעות סינופטיות והשפעתן על האדם.
- ב. קשרי גומלין אדם-אקלים-סביבה.
- ג. רוחות.

### חבל ארץ שלא נלמד (Unseen), 1 יח"ל, 057102

- השאלות יעסקו בנושאים המפורטים להלן, הקשורים לחבל הארץ:
  - מיקום החבל.
  - העיצוב הגאומורפולוגי של החבל והשפעתו על האדם.
  - אקלים – אזורי אקלים; גורמי אקלים; תופעות אקלימיות ייחודיות.
    - חומרי גלם.
    - תעשייה ומיקומה.
    - חקלאות.
    - תחבורה.
    - אוכלוסייה – דמוגרפיה; הגירה והשפעותיה.